„ЗАСТАВА“ излази тринут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „
За Србију:
(*у сребру.*)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг сваког по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и у трафици Милоша Петровића.

БРОЈ 28. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 6. (18.) МАРТА 1874. ГОДИНА IX.

ШОВИНИЗАМ И — ШЕЊЕЈИЗАМ.

Како се сад спустила завеса на политичној позорници, и још траје пауза — почивка — док се иза застора спреме чине за нов, по свој прилици четврти чин деаковске, ако не и мађарске драме; како у обште стојимо на прагу знатног обрта, да не рекнемо преврата у политичним партајним одношајима у Угарској; то нека нам се допусти, да налик на лик — хор — у старој драми, коју улогу у политичној драми журналистика игра, поглед бацимо на прошло и будуће.

Пре свега са задовољством ако и не онаким, какво постигнути успех улива, а оно са онаким, какво задаје осведочење о умесности правца и пута к цели, можемо обележити, да је у најновије доба, баш у време почивке, најочевиднији, најаснији и најсјајнији доказ тога, да смо на правом путу били, добивен тиме, што су посланици саски Немци, заступници оног племена у Ердељу, које од памтивека носи наслов: „мудрога, и обзорљивога“ (prudentes et circumspecti) иступили из деаковског клуба и већином и из саме партије. Да су они овај корак учинили у сугласу са својим племеном, показују толики закључци саски муниципија (Брашовског, Сибињског, Шесбуржког, и т. д.), у којима се од уг. сабора иште ни више ни мање, него да се министар Сапари под обтужбу стави, и како су поступак министра Сапарија све мађарске странке у сабору одобриле, то се така обтужба односи управо на мађарство, и његове у сабору и влади оличене тежње, и угарски сабор је само таљир, на коме се речена обтужба износи пред Европу и немачки народ у њој.

Кад је 9. Саса изступило, „П. Лојд“ тешио се тиме: да је већа половина (11) остала у клубу; но међу тим је иступио десети, и од остале половине неки су одсутни, неки болесни, или иначе препречени а неки су чиновници, којима положај недопушта отворено и јавно придружити се кораку, који иначе из свег срца одобравају.

Дакле су и Саси увидили двоје: прво, да је Мађарима прва, најглавнија, и једина цел, да своју народност не само осигурају него и другима племенима у Угарској накаламе; друго, да не бирају средства каламљењу, и да ту непомаже никакво удварање, или притварање, снебивање, и умиљавање.

Да су они то увидили, то су показали не само горњим поступком, него и у споменици, која је ово дана изишла у Липисци, и из које вадимо ова места:

„Напрасно дођоше Мађари усљед пруски победа у год. 1866 у сретни положај, да су већ идуће године закључили са Аустријом поравнање, које је њима самима дало подпуно господарство у Угарској. Одма су свом енергијом, својим политичним даром, и дивљом бурности, а у страху за своју будућност, прегли за великом цели: да из Угарске направе мађарску државу. Требало је, да све на јуриш постане мађарско: више и средње школе, и сам званичан језик обштина.“

„Место да су задобили и загрејали друге народности за угарску државну мисао, дотле су дотерали Мађари са својом сваки дан смелијом тежњом за помађаривањем, да угарски одношаји немађарским народностима никако нису омиљени, и да и сами они мужеви међу народностима, који су негда ликовали, кад је угарски устав повраћен, сад горко обманути, Мађарима леђа окрећу.“

„Владајући Мађари подељени су истина на странке, које се често међусобно најжешће боре, али у једној тачци сви, ма кадкад и иза застора, стоје као један на мегдану, и та се тачка зове: *помађарење.*“

„Дакако, данас је у Угарској велеиздајни злочин, ако и који народ, или и која *народност* у Угарској усуди се рећи: „ја постојим, и хоћу да будем и у будуће — но то није злочин противу истинито уставне Угарске државе, него противу *таке* Угарске, какву би Мађари сад за сваку цену ради створити“.

„Они под слободом разуму специфично (особно) *мађарску слободу*, и врло се љуте, кад се немађарске народности усуде, сумњиву срећу *те* слободе, са „хвала лепо“ одбити; у кратко: у данашњој Угарској не влада *права* слобода него мађарски шовинизам, пред кога величанством не налазе милости ни несумњива права, ни разлози логике, и мудрости“.

„Исто право, што Немци, имају и остале народности у Угарској, т. ј. право искати: да законодавство уважи њин језик и њин обичај, право које им закон никакве државе на свету узети не може, јер *народност* стоји више свију државни одношаја и старија је од државјанства.“

За тим се наводе у брошири места из Етвешове брошире, као:

„Хоћемо ли ми, Мађари, да као нашу крајну цел сматрамо само осигурање своје народности, то се морамо запитати: може ли се та цел постићи поступком, усљед кога би обстанак наше отачбине за све немађарске становнике сасвим равнодушан био“.

„Шта нас очекује, ако у време, кад за одржање своје самосталности све силе напрећи морамо, нашим сународима због незадовољени правични захтева њини, будућност наше отачбине постане сасвим равнодушна, или ако исти због сродства са племенима други држава, нашој отачбини баш о глави буду ишли!“

„Све народности у Угарској траже једнаку слободу, и тако устројство земље, које јим допушта, да ту слободу без препреке уживају. Ко тај захтев безпристрасно посмотри наћи ће га за *оправдан*“.

„Да се уклоне опреке, којима у нашој отачбини питање народности повода даје, није ништа друго нужно, него *да место блистави сапарија* имамо пред очима наш реални положај, и да се одрекнемо лакоми жеља, који остварење морамо сами увидити за немогуће, ако наше одношаје трезно расудимо. Избор је у нашој руци.“

И ту саско-немачка брошира наставља:

„Да! *Мађари су изабрали*, али не у смислу савета свога прослављеног домољубца, него у смислу *помађаривања*. . . Место да својим сународима даду једнаку слободу, они у заносу „фиксе идеје“ да је *мађарско* то исто, што и *угарско*, траже од своји сународа, да своју наслеђену народност жртвују мађарској, и онима, који се усуђују, законитим путем тражити своја незастарива народна права, одговара поругљиво: „Дођите, па узмите, ако можете“!

„Има и унутрашњег непријатеља, опасног за отачбину, противу кога *јунаштво* не помаже, а то је онај, који је сад у кожи сами Мађара и који је извор свију зала, од који наша отачбина болује, и очевидно вене. То је: *шовинизам*. Овај лежи у занешеној мисли: да је угарска држава искључиво својина Мађара, да Мађари имају да испуне *велику мисију*, која безусловно захтева, да се немађарске, над њима двојином претежне народности, без обзира и милосрђа помађаре“.

„Ми сви хоћемо опстанак Угарске, али, добро ваља на ум узети: *Угарску* хоћемо, *таку* Угарску, која свој својој деци једнаком мером мери. Напротив зазиремо одлучно од Угарске, као што је Мађари хоће да створе за сваку цену — Угарску, које ће слобода бити искључива привилегија Мађара, док се велика већина *угарског* народа потискује у грозну алтернативу, процеп: *да се помађари или да нема слободе*; у кратко, ми најсвечаније протестујемо противу тежње, која хоће да нашу отачбину *Угарску* преобрази у *Мађарску*.“

„Драговољно ћемо, и држимо да говоримо у име свију народности, бар у име њине већине — драговољно метути наше руке у њине руке, и нове везе пријатељства с њима сновати, и раме уз раме с њима радити и залагати се за интересе наше љубљене угарске отачбине, чим нам покажу да су се пробудиле у њима претајане природне врлине, и да су над шовинизмом, слабости њином, таку победу одржали, да се не треба бојати повратка на старо. Донде нам пак поштовање себе, своје одржање, као и наше најдубље уверење о томе, шта нашој отачбини једино треба и што будућност угарске државе осигурати може, налаже: да према владајућим Мађарима останемо у положају *одлучне обране*, и ми се са свим с поуздањем надамо, да ће ствар, коју заступамо, и *победити*. Не с тога, што је право на нашој страни, и што право остаје вечито право, — јер знамо из историје да је небројено пута најсветије право за навек потрвено физичном силом — него с тога, *што Мађари својом шовинистичном политиком имају сасвим супрот себе оне идеје, које су темељ историчком развитку нашег времена.*“

Ово је сок и језгра речене брошире, у којој и то стоји: „да ако корак Саса буде успешан, ако саском народу поврати отету слободу, да ће то и другим немађарским народностима Стефанове круне у прилог у ићи,“ јер „и ако се политичне аспирацеје (жеље) разни племена Угарске не подударају у свему, то ипак имају ове неспорно један заједнички, солидарни интерес, а тај је: очување, и обрана своје народности.“

Позивамо оне, који су досад час трупа, час балвана налазили у оку наше политике и тактике: ни су ли давнашње мисли и речи наше оно, што сад Саси говоре и пишу? Није ли наша, од неки и неки кућена политика, било кореалне (удружене), било корелативне (успоредне) солидарности, ако и не нашом заслугом, а оно природом ствари, и силом догађаја, плодом уродила? Или милијон Срба не могу или несмеду, оно што могу и смеду двеста тисућа, и то у кут и котао бачени Немаца?

Ако је србско племе од Оршаве до Котора дуга полуга питања народности, то је саска адица у Ердељу Архимедова станица — тачка за ту полугу.

Јесте! Што се једном племену у погледу народности учини, мораће се и другима — и Сасима ће се кад тад учинити морати.

Наравно томе се, ако ванредне околности не наступе, није баш тако скоро надати, али изостати неможе и неће.

За сад су Мађари још у свом народносном, шовинистичном заносу, и сад су управо на вршку тога. Сад грабе времена, док је спољашњег не само неким државним правима, него и неким народним достојанством искупљеног мира. Међутим само не треба клонути, и ваља уставни одпор давати — па је победа извесна.

Да пак оно, што саска брошира о мађарској шовинистичној тежњи говори, није обеда или клевета, то не само да показују дела, и поступци, који доказују, да се мађарство у политичном, и културном животу силом шири и преко границе од сами Мађара створеног, оскудног закона народности, него се мађарски пештански листови нимало не устручавају, шовинистичне мисли и тежње јавно на пазар износити. Тим мелемом као да превијају финансијске, и политичне ране, које су сами Угарској и своме властитом народу задали. У „Еленеру“ од 2 (14) Марта баш поводом излазка Саса из деаковог клуба, говори се о „мисији мађарског народа“, у шовинистичном смислу и правцу. „П. Напло“ од истога дана истим поводом наваћа: како Деаковци не одбијају од себе саске гласове (вота), ал ји нетребају за цену попуштања у народном питању. За те гласове немају ништа да да даду.

Ови дана изишла је такође мађарска брошира у Пешти, под насловом: „наша управа и мађарска народност“ у којој се без стида и зазора разлаже: да осигурање утврђење, ширење мађарске народности треба да је највише, и једино начело мађарске политике, коме ваља да се подреде сва друга начела слободе, културе, и правде. Према томе да ваља и муниципије устројити, и њин делокруг како путем наименовања чиновника, тако и иначе ограничити. У брошири тој као да је скривена мисао и тежња пропаганде за конзерватизам, за аристократску владу у Угарској.

Међутим због тога писац брошире не долази са собом у опреку, него у опреку са собом долазе оне странке у Угарској, које с једне стране хоће уставну чак и демократску слободу, а с друге стране хтели би такође велико мађарство; који би хтели и слободну и само мађарску Угарску. Ови су у опреци и са собом и са духом времена.

Једно уз друго неможе постојати, једно друго искључује, бар донде, док процес помађарења Угарске не би био готов, док мађарска народност не би не само прогутала, него и сварила друге народности. Донде закони могу на папиру бити најслободнији — у животу ће бити другчије, и ако ће најдемократскији Мађари зажмурити, и уво најчувенији Мађара оглунути, кад сила буде према немађ. племенима пресецала жиле устава и закона.

Ово конзервативна аристократија мађарска врло добро зна, и у рабош пише.

Одкуда н. пр. Шењеју толики значај, одкуд да се може и говорити, а не камо ли, као што „П. Лојд“, и други неки пишу, као нека општа жеља изражавати, да он дође засад у средину и доцније без сумње и на чело владе? Од куд државнику од Шењејеве прошлости, који једва да у сабору има десетак присталица, толико важности, да се држи: да би он не само уставно, него и парламентарно управљати могао, т. ј, да би могао или у сабору имати или у земљи добити већину? Отуд, што је шовинизам, жеља и тежња за помађарењем Угарске у цвету, и што би се средства политичне владавине Шењејеве подударала са мађарском народном цељи. Шта више, та би средства у рукама Шењеја била уставнија. Либерализам немогући са својим уставним средствима на крај изилазити, мора да обилази законе, и „фалзификује“ установе, и да тражи за све то фактичног индемнитета, или имунитета; конзерватизму није то нужно он би уставним путем дотерао законе и установе, т. ј. слободу на калуп конзерватизма у интересу мађарске народности. Кад се Шењеји у сабору смешка на шовинистични метеж у сабору, са лица му се може читати, да Мађарима хоће да каже: „Ако хоћете, да мађарско племе над другим племенима влада, шта више, да ова и не насилно, него поступно прелије у себе, то морате бар међу тим примити и подносити владу мађарске аристократије, и њени духу времена и устава прилагођени начела — иначе неизбежним практичним компромитирањем своји теоријски начела, доводите и државу и народност мађарску у опасност“.

Ово је кључ ситуацији.

У опреци између услова и права уставне слободе, и тежња мађарске народности. лежи процеп мађ. политични странака.

Шењејизам — то је клин тога процепа, тога — шовинизма.

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

— Аугсбр. „Allg. Zeitung“ доносе о мађарском шовинизму следеће црте:

Пешта 3 марта. „На угарскоме сабору догађају се ствари, које с тога, што их овдашње новинарство намерно затајива, с тешком муком улазе у јавност и у шире кругове. Ово се наиме збива са оним призорима, који се догађају са таковзваним народносним посланицима, како се један или други од њих дотакне оног noli me tangere (не дирај ме) код мађарски шовиниста. О седници која се држала 17. фебр. истинч бог јавили су пештански и бечки листови, али врло неподнуно, јер су управо оно изоставили, што је изазвало ону силну грају и ларму. Била је претресана позната ствар панчевачког избора тачућа се. Усљед интерпелације *др. Костића* разбацао се министар унутрашњих на широко и на далеко и пребацивао је на име: да Срби имају државоопасне тенденције и да напоље, гравитују. Ову пак инсинуацију (подметање) репликовао је посланик из војене границе замашним ударцем. Подразумевали г. министар — рече др. Костић — под тим гравитовањем напоље Русију, то нашто онда најновије исправљено званично издање ацилука у Москву? Усљед ових речи (ја сам их по стенографији верно прибележио) била је ларма неисказана. Треба да знате да пут Андрашија у Петроград и Москву правим Мађарима никако не годи; с тога иронија посланика из војене крајине погоди баш у најболесније место. У каквом су пак расположењу биле мађарске шовинисте, кад исти посланик рече да ће Срби и Румуни, ако им се одузму народне заставе, једва моћи одушевити се као хонведи под мађарским заставама — види се отуда, што су неколико таки шовиниста повикали: ми ћемо их дати убити. И заиста кад гледаш те бурне призоре на угарском сабору, то тако некако изгледа као да су револвери већ за пуцање запети — до таког степена је страст и мржња између мађарски и немађарски посланика дотерала. У саборској седници од 11. фебр. беше опет дан за народносне посланике. Осим ствари о војеној крајини дошла је на тапет и ствар Саксонаца. Три посланика из војене крајине набавили су себи аутентичне извештаје о злоупотребама владини органа приликом пан-

чевачког избора и поднели су предлог за одлуку, да се ствар извиди и кући извештај поднесе. Мотивација предлога садржи 13 тачака, у којима се најјасније разлажу очигледне злоупотребе владини органа — злоупотребе, од којих ти се коса диже и о којима цивилизована Европа једва да може и појма да има. Између осталог наводе се ту и оне немачке колонисте из Рудолфсгнада, које је мађарски лајтер на најбруталнији начин злостављао за то, што су се српској народној странци придружили. Кад се читао предлог за одлуку мењао је министар унутрашњих све боје. Али тек што беше предлог прочитан и тек што решено би да се исти штампа, подиже се саски посланик Гул, да стави на министра унут. дела интерпелацију у ствари саског народног општинства. Као што знате уништио је министар унут. дела закључак саског народног општинства, којим се ишло против новог арондовања муниципија. То беше очита незаконитост јер по мађарском муниципском закону има свака муниципија права, да и министарству и сабору може представке подносити. Кад је посланик Гул живим речма очевидну протузаконитост доказао, то беше министар сасвим убезекнут. Иначе увек готов да одговори немога у овај мах то да учини, већ си задржа право да на интерпелацију идуће седнице одговори. Како је далеко забасао мађарски шовинизам види се и отуда, што мађарска „Реформа“ у једном од својих најновији бројева са свим озбиљски чини предлог: да судови сваки нападај „на природну и законити хегемонију мађарске расе (magyar fai) прогласе за издајство!“ Па шта ће те на ово тек рећи: ово дана изашла је наредба: да се по свима сокацима у Пешти-Будиму сви надписи само на мађарски направе. Досада беху ови надписи мађарски и немачки, што је са свим природно, јер од целокупне населбине за цело 99 процената разуму немачки језик, дочим једва 30 процената говоре мађарски или тек разуму. Но треба свету ad oculos (у очи) демонштровати да је Пешта-Будим у пркос својој немачкој населбини ипак права мађарска главна варош. —

ПРЕСКА ПАРНИЦА СВ. МАРКОВИЋА КЊИЖЕВНИКА И ДИМ. СТОЈКОВИЋА УРЕДНИКА „ЈАВНОСТИ“.

(Тужба државнога тужитеља).

Суду округа крагујевачког.

„У овој вароши пре неколико месеци образовало се друштво штампарско на акције, а из тога друштва поникао је лист названи „Јавност“, кога је истина одговорни уредник г. Димитрије Стојковић овд. у оставци писар суцки, али у ствари фактични администратор овога листа по овлашћењу од стране одбора дружине штампарске био је до скоро г. Светозар Марковић књижевник, родом из Јагодине.

Још у самом почетку лист овај администрацијом г. Марковића узео је правац правном стању ове земље по све непријатељски, бројеви један за другим доносили су чланке из којих провејавају у велико тежње социјалистичке.

Г. Марковић уобразивши, да је он тај очекивани месија, који ће земљу ову реформисати у духу социјалистичких начела, безобзирно је отровеним својим пером, као што ће се ниже видети, ударао на народну скупштину — на народне и владине посланике; изазивао је народну скупштину и сваког на гажење земаљских закона, оправдавао подизање буне против владаоца земље, на последку у дрскости својој није оставио на миру ни сама уставна права владаочева, већ и на ова нападао и вређао. За казнима дела која се у тим чланцима налазе спроведени су од полиц. ово-окр. власти суду на осуду поменути г. Марковић и г. Стојковић и то први као главни кривац а г. Стојковић као саучасник и суд окр. решењем својим од 8-ог Јануара т. г: нум. 966 ставио је обоицу под суд а г. Марковића још и у притвор, које је решењем касац. суда с малом само изменом под 15-ог. истог месеца нум. 184 оснажено. Сад је на реду да се изложе казнима дела г. Марковића и г. Стојковића путем печатње учињена.

I. У броју 7-ом „Јавности“ г. Марковић претресајући дебате вођене у одбору скупштинском за адресу за престолну беседу између осталог у уводном чланку рекао је: „у овој дебати као и у свима другим владини посланици показали су особиту склоност, да се пред народним посланицима *размећу својим параграфским знањем. Они као вајна интерлегенција у скупштини место* да обавесте народне посланике ако ови што одиста неразумеју да сами, истраже и схвате мисао и тежњу простог човека и да ту мисао сами формулишу, — *они поступају као истражни судија, који својим заплетеним питањима хоће да збуни простог човека*“. Но на овоме није се г. Марковић зауставио, он се још прње о владиним посланицима и о њином положају у народној скупштини изразио при закључењу тога чланка, рекавши ово; „*напоследку проста пристојност захтевали би да се владини посланици уздржавају што већма од говора онде, где је реч о народним жељама. Они треба сами да знају колико они сами своим присуством у народној скупштини понижавају српску скупштину пред целим образованим светом, па да ју бар своим говором неправе још нижом и ништавном.* Овим изразама који су испуњени нападањем на владине посланике писац чланка г. Марковић, намерно је ишао на то да положај владиних посланика на народној скупштини до крајности измеље и понизи пред целим светом необзирући се на то, што је њин положај у народној скупштини сасвим законити, да је тај њин положај и право и самим уставом земаљским ујамчен и да су они поверењем владаоца ове земље на основу чл. 42 и 45 устава земаљ. у скупштину народну позвати. Нема сумње да и сам писац за ово врло добро зна и баш тиме још се већма обелодањује зла намера његова да пред светом владине посланике измеље и омаловажи, зашта се учинио преступником допуне § 104 кр. зак. од 24, Октобра 1870 г. (збор: 23 стр. 154.)

Исмевајући на овај начин владине посланике он је уједно нанео увреду и уставном праву владаоца ове земље; јер као што је наведено они су поверењем књаза у скупштину народњу позвати и он г. Марковић исмевајући положај њин у народној скупштини нападао је и на сама уставна права владаоца ове земље у том погледу и тим се учинио преступником дела које је по допуни § 191 под в, кр. зак од 24. Октобра 873 г. казнимо.

II. У броју 13-м „Јавности“ и у самом уводном чланку г. Марковић говорио је о постанку устава и о праву владаоца и народа српског па из лажући своја посматрања рекао је и то:

„Цела је истина да је народ бивао незадовољан са извесним владама и желио да их се отресе, а великаши су се користили овим народњим расположењем и позивали га на буну. *Народ је увек сматрао да има право да збаци једног књаза, који му зло ради, па да постави другог, у кога се више уздао, да ће радити добро.*“

При читању ових врста на први поглед намеће се мисао, да г. Марковић показује народу у Србији пут, како ће да се ослободи владаоца који му није по вољи а владаоцу опет ставља опомену, шта га чека ако се народу свиди да потражи другог бољег владаоца. Г. Марковић овим списом подхрањује у Србији дух револуционарни противу владаоца њеног, и позива народ на буну противу свога владаоца чим му се влада каква не свиди. Г. Марковић који се при сваком његовом умном кораку преставља као патриота, у место да умним радом своим у народу овом подиже дух слоге и љубави к своме владаоцу и реду у земљи и ради лојално на унапређењу његовом у свим одношајима његовим, он упућује народ како ће да диже буну против свога владаоца. Овим своим чланком г. Марковић правдајући законом недозвољена дела учинио се преступником § 92 кр. зак, и напослетку;

III. У 23 броју „Јавности“ г. Марковић учинио је још и друга казнима дела а имено у уводном чланку поменутог листа под насловом „слободна штампа и жандармерија“ он се је о народној скупштини овако изразио: „има људи који замерају што браним ову народну скупштину, која је прошла кроз школу радивојеву и претила *батином сваком поштеном човеку и браниоцу слободе и напредка народњег, која се клањала свему што је излазило од владе* итд.

Кад се човек при читању ових врсти мало заустави, увиде ће, да је писац овог чланка под плаштом патриотизма највећу поругу нанео народном представништву, па у неколико и самом народу; јер он — г. Марковић преставља овде народну скупштину као оруђе појединих власника, којим се ови служе да извесне своје циљи постигну, а такву лагу на скупштину народну бацајући он је и саму индивидуалност народњу у очима других народа понижавао, јер су чланови скупштине из средине овог народа и народ их је српски, а не ко други зарад народњих потреба и интереса изабрао и овамо послао. Нападајући овако и на саму индивидуалност народњу, он је тиме још велике и опште интересе ове земље оназађивао. Овим делом својим г. Светозар је народну скупштину презрењу света излагао и тиме се учинио преступником допуне § 104 кр. зак. од 24 Окт. 1870 г. Затим у истом броју „Јавности“ под дописима г. Марковић говорио је о законима, па наводећи како се гди који закони у најгорој намери издају озако се изразио:

„У таквим случаима дужност је и врлина сваког појединог човека газити и рушити те законе свим средствима. И ако појединац често нема снаге или несме да узме на себе такву моралну одговорност да гази законе, народно представништво и може и сме и треба да погази мртве формуле закона.“

Овде је сасвим умесно да се подигне питање: имали какве год сумње, да писац овога чланка пропагандом овог смера нашто друго до једино на остварање социјалистичких начела која су идеал његов. Уздижући непоштење и гажење постојећих закона земаљских као нешто заслужно писац чланка овог изазива и поједине и народну скупштину на непоштовање и гажење закона земаљских и тиме правда безправно и неуређено стање, гди сваки за свој рачун радити и себи право створити може. Закони ма какови били, док се легалним путем неизмењу или неукину морају се поштовати. Они су темељ државног и друштвеног живота, нема ли тога, онда нема нити може бити услова, за опстанак државни и друштвени. Овим делом г. Марковић учинио се преступником § 92 кр. зак. јер је то дело истим законом за казнимо оглашено.

Све поменуте чланке, у коима се налазе предизложена казнима дела г. Марковић је за своје сопствене признао и у одбрану своју у главном навео је то: да он није имао намеру да вређа владине посланике ни устана права владаоца ове земље, већ је вели ишао само на поправку устава земаљског, те да после у скупштини буду само народни, а не и владини посланици. По делу под II. г. Марковић навео је у своју одбрану да је он у чланку свом у бр. 13 „Јавности“ само говорио с малоуважењем о праву Султановом, које овај у свима хатишерифима односно Србије покреће. По делу под III. г. Марковић није признао да је вређао народну скупштину него ју шта више уздигао, но ова па још ни стварнија одбрана не може извинити г. Марковића за напреднаведена казнима дела. Намера његова да је ишао на увреду народњи посланика, уставних права посланика и народње скупштине очито се увиђа из списа његових, па са тога и није нужно његово признање. Тако исто и намера његова по оним делима гди је фалио и уздизао дела која су законом забрањена такође обелодањена је у самој форми и смислу изражаја, — па пошто је кривица признањем његовим по § 225 кр. пос. потпуно показана, јер је он као што је наведено, признао сва три чланка за своја, то се он за сва ова дела има и осудити; По свима овим делима као саучесник по § 46 кр. зак, подлежи казни и г. Д, Стојковић, као одговорни уредник „Јавности, јер је он као уред. дао прилику г. Марковићу да казнима дела печата и могао је то као одговорни уред. да предупреди.

Обтужени г. Стојковић за све поменуте чланке у којима се казнима дела наоде, навео је једно исто у своју одбрану, а то је да је одбор друштвене штампарије одредио г. Марковића за администратора, који је имао све чланке и у опште све списе, који се имају печатати у „Јавности“ да прегледа и даде штапати по његовом нахођењу, и он — г. Стојковић — ослањајући се тако на важност одборску, и није неке чланке, па ни ове читао, већ их је онако пуштао да се печатају.

Но сва та одбрана његова од такове је важности као да је и нема. Он као одговорни уредник „Јавности“ и није могао ни смео пропустити, да се у листу за који он одговара печатају чланци и списи који садрже казнима дела.

По овоме дакле и г. Стојковић пошто је кривица његова признањем његовим по § 225 кр. суд. пост. доказана, свакојако као што је напред речено подлежи казни за сва речена дела; а поред казни одређене крим. законом за сва ова дела он се још по чл. 38 закона о штампи има осудити и на казн. која је прописана чл. 28 закона о штампи; па пошто се и овде г. Стојковић налази у стварном стицају то му се и ова казн особено има још и с обзиром на § 69 кр. зак. одредити.

Оптужујући према свему о томе г. Светозара Марковића тако и г. Димитрија Стојковића овд. за сва гореизложена казнима дела, тражим да се они и то г. Марковић као главни кривац а г. Стојковић као саучасник за сва та дела по оним законима казне, који су напред наведени, и по којима су нека дела њина за казнима оглашена. При определењу казни треба да има суд у виду §§ 68 и 69 кр зак.

На послетку што се тиче г. Стојковића тражим да се он пошто се као одговорни уредник „Јавности“ учинио још и преступником закона о штампи, казни особено још и по чл. 28 закона о штампи, па и при определењу ове казни да суд има у виду наређења § 69 кр. зак.

Оптужени г. Марковић и г. Стојковић стари су по 27 година г. Марковић познат је као књижевник и то му је главно занимање, а г. Стојковић се од неког доба овде занима пиварском радњом. Обојица су досад били доброг владања по уверењу овоопштинског суда; здрави су душевно и телесно а вере су православне.

С овом тужбом предајем суду и сва акта испитивања кривица оптужених под I, и II и III, као и остала акта односећа се на њине кривице под IV.

У Крагујевцу 9: Фебруара 1874 год.“

ДОПИСИ.

= **Пешта**, 28. февр. Као што сте из пештанских листова видити могли, владатељ је следеће преслушао о положају државном: Славија, Шењеја, Гицијa, Битова, Тису Калмана, Мајлата, Керкапоља, а пре ови примаса Шимора. Јуче на подне поодно је владатељ болестнога Деака у гостијоници „код енглеске краљице.“ Држало се, да ће се данас знати, на чему је ствар, но још се незна; шта више вечерашњи „П. Лојд“ суди, да још није изишло решење ни на оставку министарства, и да по томе Слави још није добио званичну пуновласт да министарство састави, него само као полузванично упутство, да може са кандидатима министарства у преговоре ступити, међу којима се разумева Тиса и Гици. Тим би била коалиција у начелу усвојена, но хоће ли се дотични и о условима погодити, још није извесно, и ако је више него вероватно, ма да је данас један од бивши министара, можда жалећи за црвеном столицом, и не надајући се повратку у случају коалиције посумњао о успеху коалиције. Кад се овгоре коалицији препоне не стављају, Тиса неће млого запињати. Данас је и гр. Андраши стигао у Будим, да припомогне. Са више страна наваљује се на бар. Шењеја, да се прими министарског портфеља, и то финансије; хтело би се, не

ЛИСТАК.

ДОПУНЕ И ИЗПРАВКЕ ЗА „ГРАЂУ ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОЗОРИШТА“

од Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

Беше у лето 1835. или 1836. године, кад сам једно после подне, дошав кући из школе, затекао сам моје покојне родитеље у разговору са једним странцем. Он сеђаше за столом; видео сам, да га беху вином послужили. Преко пута од њега седили су ми и отац и мати. На банку повелике земљане пећи седео је наш стари прквењак Нића, а поред њега вириле су неке књиге из повеће мараме. Како сам прво пошао оцу, да га по обичају у руку пољубим, рече ми мој отац: „Прво господина!“ и ја поправим моју неотичну погрешку. — „А знаш ли, Јоцо, ко је овај господин?“ запита ме мати. Ја се збуним, јер овај господин по мојим ондашњим појмовима о госпоштини, није ни мало личио на господина. Постар, мали човечуљак, у избелелој изношеној горњој хаљини, за коју се није могло на први поглед знати, да ли спада у ред капута, или фракова, — кратке чакшире од нанкинга, на ногама опет нека средња врста између папуча и ципела, пред њим на столу мала капица од сумњиве боје, — зар и то још може бити господин?“ — „То је господин Јоаким Вујић“ — дода мати. Да ми је рекла: „То је цар Никола!“, не знам, бих ли се већма збунио, али се за цело небих толико већма обрадовао! У радосној забуни заборавим, да сам га већ једаред пољубио; поновим мој пољубац, али много срдачније, него мало пре. — „То ми је син, господине!“ — рече мој отац. — „Иде у школу? Па знаш ли већ читати?“ — „Прочитао је тај већ све ваше књиге.“ одговори место мене покојна мати као мало увређена, а и мени самом беше криво, та био сам већ „часловац!“ — Отрчим орману, извадим његово „Училиште добродјетељи,“ и пружим му књигу. — „Ајде читај одавде,“ и покаже ми простом место у књизи. — Овај „испит“ мора да је задовољио старца, јер сам га крадом погледао и видео га, да се смеши. — „А је си л' читао моју Географију илити землеописаније?“ — „Јесам!“ — Сад опет настане мали „ригорозум,“ где је сам старац морао рачуна дати о Штокхолму, Берлину, Пекингу, у којој су земљи, колико душа имају, и т. д. — „Е синко, кад тако радо читаш, ево ћу ти поклонити још једну књигу за спомен“ — и на његов миг пружи ми стари Нића једно „Животоописаније“ из своје мараме. — Сад сам се осећао као какав гренадир кога стари Наполеон на самом бојишту „декорира.“ Сећам се још, да га је покојни отац звао на вечеру, али да није могао доћи, јер се негде већ обећао: још ми стоји слика пред очима, како је старац устао, како сам га последњи пут у руку пољубио, како су га отац и мати испратили, за њим стари Нића с књигама, а напослетку ја с другим поклоном у руци, да још једанпут видим доброг старину! Али како се не могох напред прогурати, јер се ишло кроз дућан, где је у тај пар било и муштерија, отрчим натраг у собу, и попнем се на прозор, где га видех да с мојим оцем пролази, и учини ми се као да се нешто кошкају. Доцније сам слушао од оца; да га је с тешком муком склонио, да прими уздарје за његов поклон.

Ову сам епизоду утуткао овде, јер и она помаже илустровати карактер Вујићев и тадашње прилике, у којима су се наши књижевници налазили.

Јоаким Вујић родио се у Бају у Бачкој 9-тог септембра 1772., а умрио је у Београду године 1847. Покојни Аврамовић насликао га је 1844. или 1845. године, и та је слика у београдском народном музеју. Који су га у последње време изближе познавали, добро би било да саопште што више о његовим последњим годинама. Више сам пута ходао по палилулском гробљу, али у великој множини крстова не могох наићи на место, где труну кости доброга Вујића! Да л' има каквог споменика на гробу Вујићевом у нашем „Пер-Лашезу“? Ако нема, да ли се сећа ко, где је од прилике сахрањен? Да л' живи још ко од оних, који су га на вечито место покоја испратили? Стрепим кад ово питам, јер не знам, оће ли ко и *како* ће одговорити; стрепим тим више, како је пијетет све ређа биљка у данашњем материјалистичном, блазираном свету! Та није ли се 9. септембра 1872. навршило сто година, како је Вујић света угледао, па је ли га се тај дан сетио ако ко, а оно бар једно или друго наше народно позориште, не да му приреди шумну светковину, јер то сенка скромнога покојника не захтева, него да га се просто *опомене*, да чиме год посведочи, да га још није заборавило? Али ово није хтело да буде укор нашим позориштима, него само потврда за чудну игру судбе, која неке људе гони и за живота бедом и патњом, а после смрти и заборавом. Међу те спада и Вујић. Та је судба крива, што је и дан стогодишњице Вујићеве оба наша позоришта нашао у стању кризе, у борби за свој опстанак, у бризи и страховању од катастрофе, која је једно већ постигла, а и другоме прети. Кад кров над главом гори, онда није време, да се старе читуље траже и претурују. То је једино, што извињава оба наша позоришта.

С овим се праштамо од Вујића и његове епохе. Читаоци ће опростити писцу, што се толико дуго с њиме бавио, тим пре, што ово није историја српског позоришта, него само грађа, или боље рећи допуна за грађу, а грађе увек треба

само да се његова способност задобије, него да се тиме коалицији одузме значај, као да би она значила уступак опозицији, и корачање у напред њеном како политичном, тако и државноправном становишту. Тек би учешће Шењеја у коалицијоном министарству, у ком би иначе умови Тисе и Гиције претезали, дало равнотежу, и као неку претегу (contrepoint Gegengewicht) Тиси, и обележавало би коалицију као административну, као транзакцију у погледу финансијски и управни унутрашњи питања. Но Шењеји, који је у другој својој значајној беседи рекао да ће у своје време одлучно свој програм познати дати, као да не би рад, трошити се у коалицији, него као да чека време, где ће он моћи бити министар-председник, и правац одређивати. Можда је долазак гр. Андрашије, коме је Шењеји супарник, с тим у свези, и да има задатак, да личним саобраштајем и „објашњењем" олакша Шењеју улазак у коалицијоно министарство јер би Шењеји ван министарства опаснији супарник био, премда и улазак не искључује, да се он из коалиције изчевури као готов, крилат министар-председник.

Ако Шењеји уђе у министарство, биће без сумње на *изричну вишу жељу и вољу*. Лоњаји није ни позван владатељу на саслушање. Отуд „јао и помагај" од стране „вечерашке" или Лоњајевске странке, која је на посљедњој вечери бројала 40 верни своји. „Сваки, ма и Шењеји, само не Лоњаји" — то је општа лозинга. Тако ко другом јаму копа, сам пада у њу. Лоњаји направи покора у нашем народу, у нашој цркви — сад му се враћа жао за срамоту, или правије рећи: срамота за жао. Ако ко, то би ми могли у погледу кризе рећи: „редко долази боље што" — зли Лоњаји је заслужио ако ништа друго, злурадост нашу, а и наше браће преко Дунава. По свој прилици да ће путовати и Сапари. И њега је скоро стигло: „мило за драго" — бар *он неће бити*, који ће продуживати прогон српски застава, и људи. —

Овде је био хрв. бан Мажуранић а и хрв. посланици придолазе; има ји већ десетак овде. Бан је говорио Трефору за сазив српског конгреса. Трефор се можда због кризе, уздржавао, своје мишљење саобштити. Бану је стало до те ствари и због тога, што неможе сбићи, а да на интерпелацију г. Грчића у хрв. сабору не одговори, чим се хрв. сабор на ново скупи. И у конференцији Срба и Романа посланика у Пешти повела се реч о томе, и чим нова влада настане, интерпеловаће се због сазива срб. конгреса, и интерпелацију ће осим Срба опозицијоне странке, подписати и Романи исте странке, по свој прилици сви, али свакако православни, јер — данас мени сутра теби.

Овде је био на дан-два Будимски владика Стојковић, и са задовољством је примио посету Срба посланика из тројединице, који су овде.

„Реформа" се у својој тузи због коалиције, и искључења Лоњаја из ње, парасила за неко време нас Срба, и бави се својом невољом.

Да завршим са неком радости, која је Србе овде врло пријатно — изненадила. То је владање Срба представника на жуп. скупштини у Бечкереку, које је Србе обрадовало, и има моралног значаја, ма какав реалан резултат био. Евала!

Незна се кад ће бити саборска седница — по свој прилици у понедељак, где ће ново министарство представити се.

С. Из Карловаца 25 фебруара. — Данас су чланови архидијецезалне наше дух. конзисторије држали овде укупну годишњу своју седницу. Присуствовали су: г. подпредседник Георг Војновић, кои је уједно и вредседништво. Приседници су били од свештенства: г. г. Иларион Руварац протосинђел, Ат. Поповић протопоп карловачки, Јован Јовановић парох иришки, Јоца Максимовић парох черевички, Аксентије Моловић парох крчедински, Авакум Станић парох румски, Милош Петровић парох Јарачки, од световних: г. г. Младен Коларовић адвокат из Митровице, Стеван Симоновић одв. из Каменице, фишкал Контић и бележник Купусаревић.

Конзисторијална седница држана је и пре и после подне. Незнам све шта је рађено и решено али позитиве знам за ово:

Пошто до данас ваљда од како конзисторија у Карловци постоји није пословник конзисторије постајао, то се данас такови и то врло сходан у у овој седници сачинио, који ће се одма по жељи чланова дати у више егземплара а и у листу „Застава" штампати.

Даље је учињен за год. 1874. и 1875 распоред како и кад ће који члан имати у консисторију долазити. Распоред чланова у секције дух. консисторије онај пређашњи остаје, који је у прилогу броја 124 „Заставе" од год. 1871 изашао, с тим додатком да су г.г. парох Аксентије Моловић и парох Јоца Максимовић причисљени мимо своје прве секције још и у трећу секцију а г. г. протосинђел Руварац и Парох Јовановић изабрати су за сталне заменике онима члановима консисторије, који у консисторијалну седницу препреке какове ради доћи немогу. Течај овогодишњи траје до 1. Априла 1875. и седнице ће ду се дух. консисторије држати: 5. и 21. марта, 18. априла, 23. маја, 27. јуна, 18. јула, 22. августа, 19. септембра, 17. октобра, 14. новембра и 16. децембра 1874, затим 16. Јануара, 13. фебруара и 10. марта идуће године.

Чујем да је Њег. Преузвишеност у више предмета писмено од стране укупни чланова интерпелован. Видиће мо како ће Њег. Преузвишеност одговорити, и по тим ће мо се знати равнати дал ће мо интерпелацију сву у суштини својој у јавност пустити, или од чести.

Из Босне, фебруара. У оном тренутку, кад праведног Акиф-пашу у Царград позваше, а Дервиш-пашу на његово место у Сарајево назначише, и нов велики везир крмило Турске у руке доби, у тај ма дигоше фанатици Турци у Старој Градишки опет главу. — Ко је мислио да та дивља зверад икад ће се дати укрочити и упитомити, тај се љуто вара, тај незна ступањ фанатизма, који суре коранове у овим пределима изопачене и преобрнуте по ћефу силније проузроковаше; тај незна ступањ, или понор и низост непросвештености, глупости овдашњи мухамеданаца.

Нема у Босни мира, док није у тим пределима од целе Европе коначно ред учињен. Решите велимо, којим вам начином драго, турску ствар ал само оснујте ред, како би зликовац ма које струке могао кажњен, а поштен, миран човек заштићен бити, пак онда је све добро. Но ајдмо на само дјело.

При полазку Асим-паше из Сарајева заклео се његов највећи приврженик кордонски јузбаша Усејин-ага у Бербиру, да ће све мере употребити са свима својим војницима, да Асим-пашу оправда а Хришћане оцрни. У четвртак 21. фебруара, 5. марта по новом 1874 дође један кордонски војник муамеданац *Ијазин* у Бербиру у дућан Србина Саве Гиговића и поднапије се подобро ракије, и одавде у шест и по сати у вече оде у дућан Миле Прчића, (одма до кордонске касарне) и чучне код мандала, па пошто је био пијан, падне на мандала жељезног и рани се јако по лицу. Па пошто не смједе отићи тако наквашен и тако изубијан кући у касарну, уђе он у авлију и сједне тамо. Ту га савлада кроз пијанство и јаку зиму сан. У осам сахата изађе Миле Прчић из куће да обиђе реченог *Ијазина* муамеданца, ђе је у авлији на земљу лего, и већ на уста пенио, и тако уплашен газда одма јави у кордон чаушу. Одма дођоше из кордона други војници, те га однесу и уједно јаве суду, *да су га Власи (Срби) убили код касарне на шилбоку.*

Сада вјерне слуге Асим-паше, крвопије хришћанског народа, они недају ни рећи, да је речени Ијазин игда пијо, нити им је до тога да изведе праведно ствар, већ су сви скочили, да окриве све оне бегунце, који су се повратили својим кућама. Ијазина су утврдили, да једнако казује, да је 40 хришћана било, који су га тукли, међу којима казо је, да је само једнога позвао: *Ђорђију Босанчића.*

Онај горе поменути кордонски јузбаша Усејин-ага одма је на све стране тужбе посло: како су Хришћани једног војника *убили и на касарну напали.* Турци тако су се разуздали и наканили, све Хришћане из Градишке у ланцима послати.

На срећу Хришћана кајмакам је *Фајк-бег* човечан, те је с мјеста увиђео, да су то само лажарије турске, па с тим узима их у заштиту и ствар још утишава.

Ал он нам нити може што, нити сме. Ствари се јако заплетавају. Турци су накани да изврше своје тирјанство, ако влада не уме у заштиту кришћане. Народ скоро ће се бегства на хиљаде умножити. Турци одма проспу глас по Босни, кад оно бјегунци дођоше својим кућама, да их је Аустро-Угарска само зато у земљу опет послала, да буне против порте, бележимо точно све те заметке и појаве у рабош, шат европској дипломацији једаред спадне копрена и веја с очију.

Тај пијан Ијузин Лавина, лоптица снега пролећним сунцем или љутом буром, као што је ова са врха планинског одваљена — бележимо, јер види ћемо ког покора таква грудвица — до доле велика ко кућа нарасла — по селима и народу и целој земљи може починити! Ал кад већ злотвори лажу, онда не тако глупо: јер кад држе 40 људи да се скупе и да навале на једног човека и то шилбока? И зар ту неби била цела војска из касарне под оружјем, и неби ли „бунције пуцале?"

Сад су у Бербиру из Баналуке дошли, да ствар судејски истраже: мутесариф, један миралај и један бимбаша.

Ми обраћамо пажњу нашег генералног конзула у Сарајеву, да се за време стара, верне гласе из бистри, а не из замућени извора да захита. Јер он је од првих позван, европском свету истину да обавести већ за то у првој врсти, што Турци онај глас о бјегунцима и Аустро-Угарској пронесоше.

ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА ЗА ИСПИТИВАЊЕ ПРЕДЛОГА **о оптужењу бившег војеног министра г. Јована Бели-Марковића „за оштету државе из користољубља по чл. 101. устава земаљског."**

(Наставак.)

Да се отклањала свака прилика, која би горе изложено стање ствари изнела на видик, доказује се и тиме, што је само прва партија донесена у магацин, где је прегледана на број од магационара и још једног официра, па су дали извештај дасу још у Брну нашли 64 комада трулих шињела а примљени су (види акт бр. 3866. 1869 год. 30. Окт.) и прегледани као добри. И овај извештај дао је повода да остала количина у магацин није донесена него је с обале разнешена по народној војсци. Међу тим по правилу а и по самом уговору шињели, који су ушли у магацинске књиге, треба да су виђени и прегледани од магационара, који тај материјал води у својим књигама и који по томе стоји према §§. 6. и 7. правила о руковању одговоран за њ, али је магазионар ипак морао и невиђени број шињела завести. Да су шињели као невиђени у књиге уведени, и да су исплате биле доказују књиге магацинске. Поред овог доказивања то тврди и казивање Работића, који је шињеле у Базјашу примио, и у округе разашиљање и иначе је познато.

Штета оваком незаконом радњом на шињелима увиђавана је.

IV Злоупотребе у набавци кожних предмета. По условима од 12. Августа 1871. број 2088. поред других предмета држана је лицитација и за разне набавке кожних предмета, па министар војни, услед пресидијала на г. Катанића, да ће се ова набавка испод руке јефтиније исвршити, на коју цељ да се опет употреби Сундечић, под 20. Септ. 1871, одобрио је остале набавке, а набавку предмета за обућу одбацио, наложивши г. Катанићу да му о томе особен реферат поднесе.

Међу тим по излицитираним ценама набавка је та била остала на Антули и Окановићу, од којих је други кауцију положио. Према оном наређењу г. министра г. Катанић је рефератом од 4 Окт. 1871 Е бр. 2088 предложио да Сундечић иде у Беч о трошку државном, па да набавку ову изврши. И по гласу акта, Сундечић је ишао о трошку државном у Беч и отуда јавио да су цене кожама скупе и да се испод излицитираних цена не могу набавити јефтиније. У даљој радњи по овом предмету налази се један реферат комисаров од 10 фебр. 1871 Еар. 608, по ком је министар без лицитације без уговора и кауције уступио Леблу тамо изложене предмете за обућу, којих вредност износи преко 30.000 гр. ч.

Како кожни предмети нису се могли преко Сундечића набавити, тако је г. Катанић рефератом од 14. марта 1872 Ебр. 1367 предложио, да се ова набавка, којој вредност износи преко 13.000 дук. уступи Леблу с 20 пара по оци ниже од оне пре шест месеци т. ј. септ. месеца 1871 излицитиране цене, по понуди самога Лебла, и ову набавку министар је војни одобрио без кауције, која се при лицитацији од других захтевала, и без уговора просто на подпис Лебла, да ће набавку по реферату извршити.

При том доказано је сведочбама и протоколом самога министарства, да овај акт није у канцеларији изнашан до дана, кад је кожа донесена, ког је дана и у протокол уведен, а то је 3. апр. 1872.

У оно време, а то је у фебруару месецу 1872, кад се Лебл писмено понудио под 21 фебр. а то је пре реферата г. Катанићева, спремљен је од комисара оглас (види акт Ебр. 748) па је тај оглас као што се види, у цељи, да се испорука испод руке изврши, као што је с почетка у овом предмету покушано и рађено. За што пак није Окановићу и Антули ова аабавка уступљена, г. Катанић држи да су они од комисара понуђени хоће ли још ниже набавку коже него и Лебл испоручити. Ово у ствари не стоји, јер прво Работић не признаје да су они о томе питани, а и они сами исказују још шта више, да су се чудили, кад су чули да је Леблунабавка предана без кауције, јер веле да би они на пролеће много јефтиније него и Лебл ове се набавке примили, што је кожа у јесен скупља а с пролећа јефтинија и пошто су подвози згоднији а и кожа је лети квару изложена.

Осим тога, доказано је сведоцима, да је ова кожа била врло хрђава и трула, да је у њој било биволсле као и коњске коже, а сам Антула и Окановић тврде да би такву кожу са 25 на 100 јефтиније набавили, кад би им се дозвокило такво примање као Леблу, и кад их неби везивале оне мустре и они услови на лицитацији показани.

Равно њима показао је и Стеван Ђорђевић, кожарсли трговац, који је исту кожу видио на Ђумруку.

Штета на квалитету у овој донесеној кожи, на спрам квалитета, који се по условима захтева износи, и то: на обући и кожи, која је нађена на лицу, мимо оне утрошене, свега 6С0.803 гр. ч. осим оне обуће, која је војницима била раздата и подарена пре но што је комисија предузела вештачко извиђење.

И ова кожа рђава унесена је у магацин без потпуног прегледа вештачког, као што је то упражњавано у свима прегледима материјала по излагању, наведеном у тачци под I. јер је вештацима показивана незнатна количина добрих кожа, а после унашане су у магацин читаве бале без икаква прегледа. То потврђује сам магационар Алекса Павловић и надзиратељ Јован Вукосављевић. За истину сведоче и искази двојице вештака, који су на прегледу били употребљени, а који се по начину усвојеног прегледа не могу окривити што сву количину нису извидели, јер нису давали извештаја о броју и мери прегледаног материла.

При овом пада у очи и то, што је Лебл био набављач коже и 1870. и 1871. као ортак Антулин па су министру војном поднашани од командира извештаји, којима се доказивала рђава обућа, ко-

---

да има мало више, да историк има од куда и да бира, и да оставља на страну, што му је за његов посао излишно.

Овде ће бити најудесније, да изложим моје мисли о *епохама* српскога позоришта.

Ја нисам за то, да се ове епохе одређују према *позоришним делима*, која су кад на свет изишла, јер то би само онда имало места, кад би се хтела писати историја *наше драматске књижевности*, а не *историја позоришта*, којега је она само део.

Мислим да би боље било, да се *позориште узме само за себе, као самостална грана просветне струке, у којој има места и драматски писац и драматски представљач и публика.* Треба да се поглавити акценат стави на *драматске представе*, и карактер ових представа да служи за основ при одељивању позоришних епоха.

Према томе мислим, да би најприродније било, поделити историју српскога позоришта на *четири епохе*:

а) *епоху првих покушаја или дилетантизма са децом*, која се почиње са покушајима Јелисејићевима год. 1787. или 1789.;

б) *епоху дилетантизма са одраслим људима*, коју започиње Јоаким Вујић г. 1813;

в) *епоху глумовања*, где се појављују људи, који су се на позоришну струку одали, који већином од ње и живе, и који под управом својих принципала или *управитеља* представе дају, и из једног места у друго путују, дакле су *прави глумци.* Почетак ове епохе по до сад познатим фактима не можемо тачно означити, али га бар *можемо потражити па и наћи* 1839. и 1840. године или у Београду, или у Панчеву, или у Новом Саду;

г) *епоха народних позоришта*, где се појављује идеја, да је позориште установа од опште вредности, коју треба *сав народ да пригрли и под заштиту своје части узме.* Од овог тренутка глумци престају бити приватне *занатлије*; они постају *носиоци више народне идеје*, и према томе настаје потреба, да им се и *спољашњи њихов* положај измени: да испод управе приватних предузимача и спекуланта дођу под управу јавних народних органа; да им се побољша њихов положај у друштву, те да дођу до већег поштовања у публици, и до бољег материјалног опстанка у садашњости и до безбрижнијег положаја у немоћи и старости. Оволико им даје, или *бар треба да им даје народ.* А они за све ово примају на се обвезу, да ће се из свију сила трудити, да буду свагда на своме месту и *као људи и као патриоте и као вештаци*, — Ово је једина праведна и рационална основа за „билатерални" *уговор између глумца и народа.* — Глумац, ако није у пуном смислу речи и „*човек*;" ако му не лежи на срцу *народ* којега је члан и апостол; ако му није светиња *позорница и вештина*, — тај глумац не заслужује име *народног глумца*, тај сам себе „дегредира" у број комедијаша ма колико био иначе даровит и изображен, као што и народ ако окрене главу од оних глумаца, који су горње услове верно и савесно испунили, ако их равнодушно изложи беди, презирању, неизвесности, — губи право, да ту установу зове народном, јер је сам себе „деградирао" у број приватних позоришних принципала и управитеља који *се само дотле с позориштем баве, док у том своју корист налазе, или док се од њих жртве не тражи.*

Ова епоха почиње код нас са 16, јул. 1861 кад је образована прва *народна* глумачка дружина у Новом Саду.

Ове епохе не треба тако узети, као да је са *постанком доцније епохе ранија морала престати.* На против, овде је онај исти случај, који је и у природи код земљаних слојева. У доњим слојевима појављују се типови од организма мање савршених, у горњима се поступно појављују све савршенији, али уз њих остају и пређашњи мање савршени типови; а у данашњем веку покрај најсавршенијег организма — човека — постоје типови из најстаријих слојева.

Тако је и овде Јелисејић започео представе с *децом.* То беше први корак, то беху још врло несавршени типови позоришних представа. Од детета се највише може тражити, да слободно „одкреше" што је на памет научило; задовољни смо с њиме, ако се није збунило и с позорнице побегло пљескамо му.

Вујић је отпочено нову епеху *са одраслим људма и младићима.* То је већ знаменит корак у напред. Од људи се више тражи него од деце. Ту већ може бити говора о разумевању, и осећању, нешто и о карактерисању, једном речи о каквој таквој специфичној илузији, јер ту не представља дете од десет година старог генерала „Брауера".

Али то је још све *дилетантизам*, као и код деце. Оваке дружине као што нагло искрсну, тако се нагсо и раоиђу, и тешко кад оставе за собом другог трага, до успомену, која се ограничи на оне особе које су суделовале, и на оно место, у ком су представе даване. Кадкад се о том напише по неколило врста и у новине. Доходак од представе иде на какву општу цел, и представе се дају, док траје добре воље и слоге међу представљачима, и одушевљења у публици.

У осалом ове дилетантске представе важне су у толико, што служе као прелезак у даљи развитак позоришне вештине, што дилетантске дружине дају контигенат за образовање *правих глумаца.*

(Наставиће се)

ја се војницима издаје, из којих, се видело, да се у магацин унаша кожа много рђавија него што се по условима захтевала па у дотичним актима нема трага, да је тражен узрок од куд је когда у магацин уђи кожа рђавијег квалитета, па да се према томр ставе и нужне ограде. (Види акт министарски од 20. Нов. ов. год. Ебр. 5067.)

По свима овим предметима види се то, да је држање лицитације била проста форма, а у ствари набавка свију знатних количина давати је испод руке ономе, ком се хтело, па таква радња дала је повода те се и потчињени органи осмелише на оне злоупотребе, за које сада пред комисијом одговарају а за које пред самом управом могли су још раније одговарати.

Извиђавањем комисијним тврди се још и то, да су на лицитацији изнашани врло тешки услови, што потврђују и сами услови, а кад се набавка предузела начином испод руке, да је и вршена врло лабаво, т. ј. без кауције, без уговора и по каквоћи био је материјал много гора него онај, који се у условима захтевао.

На свршетку комисија је предала одбору исказ артилеријског поручника Светислава Воховског бр. 43, са спремљеним питањима за испитивање фабриканта Скорковског, који је у друштву откривао, да је пред њим и још пред неким лицима говорио Карабиберовић какв он с г. Бели-Марковићем *дели добитке на материјалу*.

Кад је одбор свршио прегледање поменутих акта, која се на ову ствар односе начинио је извод питања, о којима је нашао за сходно да се саслуша бивши војни министар г. Бели-Марковић. и позвао га је да 9. овог месеца на њих своје објашњење да. Но тада је г. Бели-Марковић изјавио, да за сада не може објашњења давати док му се не даду да прегледа сва акта, која ее ове ствари тичу, наводећи да све што је радио, радио је писмено а не усмено.

На ову изјаву г. Бели-Марковића одбор је вишином гласова донео решење, да му се тражена акта према наређењу чланка 2. закона о министарској одговорности не могу на преглед давати, но да је то право по чланку 3 истог закона остављено само скупштини. А мањина одборски чланова (Бошковић, Несторовић, Карамарковић и Пантелић) налазе да по чланку 2. закона о министарској одговорности одбор није овлашћен да може г. Бели-Марковићу издати акта на преглед изван одбора, али сматра да је одбору у дужности да г. Бели-Марковићу акта која се њега тичу, у одбору изнесе на преглед, како би према њима приликом саслушања могао потребно објашњење дати.

Кад му је решење одбора, које је вишином гласова донесено, саопштено, он је г. Бели-Марковић — одговорио, да на тај начин на памет давати одговоре на стављена одборска питања, обећавши да ће 10. о. м. пре подне свој одговор о решењу одборском поднети, но то до данас није учинио. А вечерас послао је писмо, које се прилаже.

Према оваком одговору г. Бели-Марковића, и да се не би ова ствар одуговлачила, одбор је нашао за сходно узети је у претрес, и привести к закључењу. Мањина одборска с оградом, што, по чланку 2. закона о министарској одговорности, није од њега — г. Бели-Марковића — узето потребно објашњење, а сматрајући да је закључење већине веже, усвојила је, да само по актима без објашњења госп. Бели-Марковића своје мишљење искаже. (Свршиће се.)

НОВИ САД 5. марта. — Како је у недељу 10 марта, ванредна скупштина „прве српске банке“ у Београду, на којој ће се решавати питање опстанка тога завода, и како је велики део уденичара тога завода и у реду читалаца овога листа, то мислимо да по гдекоме може бити од користи, ако му са овим обратимо пажњу на ту скупштину.

— „Будућност“ доноси у своме 8. броју, који нам тек јуче стиже, под насловом: „немиле вести“, ово:

„У овдашњој богословији већ од некога времена догађају се неки нереди. Ови нереди дођоше у очиту побуну, која се с тим сврши, да се најзад други и трећи разред П. одељка затвори. У овим разредима били су сами странци из Босне, Старе Србије, Херцеговине, и то као државни питомци. Они сада полазе својим кућама или куд им је воља.

У Пожаревцу опет догодио се немир у Земљодјелско-Шумарској школи. Сви државни питомци *првога разреда* оставише школу и нећеше садашње испите полагати, већ се разиђоше које куда. Једни и нама у Биоград пјешице дођоше у госте.

Из Крагујевца чујемо да је тамо у Учитељској школи такође немир и да ђаци — државни питомци — не ће у школу.

У неколико дознајемо и у колико смо за сад увјерени, за све ове немиле појаве по школама, одговорне су и криве саме њихове управе.“

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Пешта 5. марта. Данас се завршују преговори о каолицији, но по свој прилици безуспешно. Изгледи су за министарство: Слави, Шењеји, Гици. —

НОВИЈЕ.

— **Београд** 5. о. м. У српској војсци авансовани су за мајоре; Драгашевић, Ђурчић, Приљева и Дука.

— **Кракова** 13 мар. п. р. *Граф Голухоески* издао је окружницу на среске начелнике, у којој им препоручује да особито на полицију пазе. Узрок овој окружници лежи у томе, што се све једнако појављују тужбе на то да нема сигурности, на име што се имаовине тиче. —

—*Пештанским* листовима јављају из Цариграда да нови велики везир Авни Хасун паша неће да одржи оно што је предходник му обећао кнезу Милану, наиме да неће да призна жељезничку свезу у моравином долу, нити да мали Зворник постане неутрално земљиште. Исто тако неће ни пошто да тражи да Србија има права склапати уговоре.

ПРИПОСЛАНО.

У Бољевци је трудом нашег родољуба Г. учитеља Алексе Даронића и осталих родољуба ови месојеђа била приређена „Беседа“ у корист оснивања српско-школике закладе.

Чист приход износи 36 фор. 56 кр, Добровољни прилози: Р. Ђура Шпајхер из Земуна 10 фор. Јован Петковић парох Јаковачки 2 ф. Љубомир Суботић пар. Бољевачки 2 ф. Алекса Даронић учитељ 1 ф. Петар Видовић 3 ф, Михајло Јовановић начелник 5 ф. Михајло Ђирјак 5 ф. Ђ. Радосављевић 1 ф. Бољевчани.

Исти је новац уложен у штедионицу земунску под именом „Бољевачка српска-школска заклада“.

У Бољевци 20 фежруара 1874.

ЈЕДАН „ОДБОРНИК“.

ПРИЛОЗИ СРП. НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

1. Г. Петар Малешевић учитељ у Товарнику, сакупио и послао ове прилоге: ГГ. Адам Ђорђевић 1 ф. А. Матић римокат. препошт 1 ф. Ј. Казимировић обћ. судац 30 н. Л. Крестић кр. поштар 1 ф. Светозар Петровић 11 н. Мл. Поповић трговац 50 н, — Свега 3 фор. 91 н. ав. вр.

2. У Фелдварцу склопљен је мештански одбор ради прикупљања прилога на срп. нар. позориште, кога су чланови: Данчика Секулић председник, Милош Летић благајник, Ђура Ј. Вујић перовођа, Стеван Кирић и Богдан Поповић, и који су ставили себи у дужност, да пуну годину дана редовне месечне, а и сваком даном приликом добровољне прилоге скупљају и овамо достављају. За месец марат о. г. шаљу 6 ф; 70 н. а. вр.

3. Друштво „Преходница“ у Пешти послало је 116 ф. а. вр. и 1 ц. дукат, као чист приход од беседе што је приређена 14 фебауара о. г. у корист народном позоришту.

На свима родољубивим приловима изјављује своју најтоплију захвалност

Управа срб. нар. позоришта.

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник. — Начеоник: СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р.

СРПСКО НАР. ПОЗОРИШТЕ.

У среду 6. марта први пут: **„Ја вас љубим.“** Шаљива игра у 1. чину, од Ш.Ига. Пре тога: **„Ћушка по што по то“.** Шаљива игра у 1. чину, од Диманоара, с немачког превео и посрбио Ђ. Рајковић.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НА ЗНАЊЕ.

СВИМА ШКОЛСКИМ ВЛАСТИМА

Потписана књижара има част обзнанити свима црквеним општинама, црквеним одборима, упрвитељима и учитељским зборовима, да су у њезиној наклади које изишла, које још под штампом ова школска дела:

Букварска читанка, мала. Написао Аксентије Максимовић , ... 25 н.
Рачуница за српске народне школе. По немачком а с обзиром на нове мере израдио С. Коњевић. I. књига — 10 н. II. 12 нов. III. 16 нов. IV. 20 нов. све четири . . . . . 58 н.
Рачуница са више од 800 слика . . . . . 22 н.
Нове мере у Аустро-Угарској. Написао Мита Петровић . . . . . 20 н.
Граматика мала српска за основне школе. По Даничићу написао Ј. Павловић . . . . . 18 н.
Природопис Авг. Либена. За српске народне школе превео П. Деспотовић.
I. део: Зоологија . . . , ... 25 н.
II. део: Ботаника . . . . . 18 н.
III, део: Минералогија . . . . . 20 н.
Јестаственица. По Гертнеру написао М. Т. Фрачковић. . . . . 25 н.
Наша земља. Читанка за народ. (Од вис. шк. савета као читанка у 5 и 6 разреду препоручена) . . . . . 50 н.
Отачаственица. Свеска прва: Отачаствени и општи земљопис. Написао И. Ђ. Вукићевић 46 н.
Повесница народа српског. Од почетка до пропасти на Косову. у XV. приповедака за децу српску приредио И. Ђ. Вукићевић . . 20 н,
Словенски буквар. За српске народне школе 14 н.
Писмени састави. За српске народне школе (под штампом.)
Основна знања. За српске народне школе (под штампом.)
Наука о геометријским облицима. За употребљавање у школи написао Мита Петровић (под штампом.)
Честитке. За школску и другу српску децу, израдио П. Ј. П. поправљено издање , . . 20 н.
Писмарица. Треће фино издање. Кутија . . 3 ф. —
Штице. По методу Н. Ђ. Букићевића . . . 2 ф. —
Записник за свешт. попис за школу способне деце, табак . . . . . 6 н.
Записник за прозивање ђака, табак . . . . 12 н.
„ за оцену ђака, табак . . . . . 8 н.

Препоручујући се за што обилније наручбине уверавамо сваког о тачној и брзој послуги. Наручбинама молимо да се капара придода.

Панчево почетком марта 1874.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

Свакоме нужна књига

Како је угарски сабор донео закон да се од 1. јан. 1876. има у целој домовини нашој употребљавати **нова мера по метарској системи** то је сваком трговцу, занатлији, учитељу, научнику, и свакој кући нужна као хлеб насушни књига:

„НАША НОВА МЕРА“

ОД П. МАНОЈЛОВИЋА,

са великом лепом картом, на којој су бојама насликана сва она мерила, тако јасно и очигледно, да их свако може том картом научити познавати. Зарад лакше набавке спуштамо цену тој књизи са приложеном јој картом на **1 фор. 20 н.** а пређе је стајала 1 ф. 60 н. Књига се наручује за готово или реч Post Nachnahme у

Српској нар. задружној штампарији
У Новом Саду.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА.

Ушла је у штампу а до који дан ће изићи нова школска књига:

Права и дужности угарских грађана

ПО НАЈНОВИЈИМ ИЗВОДИМА

НАПИСАО **Стеван В. Поповић**
школ. референат.

Књигу ову, која је намењена ученицима старијих разреда, написао је писац по позиву епарх. школ. одбора бачког. Цена јој је **15 новч.** Продавцима уступамо 30 % рабата, с тим да они подмире поштарину за пакете. Шиље се за готово или per Post-Nachname.

Да се можемо равнати колико ћемо примерака штампати, молимо да се наручбине за 14 дана пријаве. **Новци и наручбине** шиљу се на **А. Пајевића** фактора нар. штампарије у **Н. Сад**, који ће књиге наручиоцима разаслати.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА ОД 19. ФЕБР. О. Г.

У Тител: средом и суботом у 2 сата у јутру.
У Земун и Београд: уторком и петком после 7 сати у јутру.
У Земун, Београд и Оршаву: средом и суботом у 2 сата у јутру.
У Пешту: сваки дан изван уторка после пола 11 сати пре подне.
Долазак лађи у Н. Сад: Из **Пеште** уторком, чотвутком, петком и недељом у 7 сати у јутру, а средом и суботом у 2 сата у јутру.
Из Земуна: Понедељником, средом, петком и суботом у пола 11 сати пре подне.
Из Оршаве: Понедељником и петком у пола 11 сати прс подне.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

ПЕШТА 2. марта. Као обично при крају седмице небеше и у овај мах никакве радње. Зоб је са неколико новчића скупља, све остало остаде при истој цени.

Пшеница при врло слабој радњи остаде непромењена.

Ражи за Март-Април продато је галичке или руске 2400 ваг. 76 фун. по 5 ф. 12 и по н.

Јечам мирно стоји, влашки је за пролеће тражен.

Узанц-пшеница за пролеће 8 ф. и 8 ф. 5 н.

Кукуруз стоји на истој; цени; за мај-јуни 4 ф 84 н. и 4 ф. 90 н.

Зоб се добро држи , за лепу рому плаћено је: 50 фун. 2 ф. 47 и по н. за пролеће продато је 2500 ваг, 50 фун, 2 фор. 35 н.

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

ПРВЕ БАЧКЕ ТРГОВАЧКЕ И ОБРТНЕ БАНКЕ У НОВОМЕ САДУ.

БИЛАНЦ — КОНТО

Имаовина.	фор.	нов.	Дуг.		фор.	нов.
Лисница	122096	85	Капитал деоничарски	600.000		
Готовина	13884	17	60%	360.000		
Вађевина на ефекте	18694	—	Одбију се амортиз. деонице	6.060	353040	—
„ „ непокретности	146633	37	Фонд вересионичке задруге		21440	17
Ефекти	53038	—	Резервни фонд банке		32370	96
Намештај	2105	88	Неисплаћени разделак		995	—
Тискарине	475	45	Улоге на књижице		158011	82
Дужници	446836	56	Упутнице		25200	—
			Пренос камате за 1874 год.		8053	92
			Вересионици		186714	84
			Остатак као добит		17937	57
	803764	28			803764	28

У Новоме Саду 31. децембра 1873.

Књиговодство прве бачке трговачке и обртне банке у Новом Саду
ЈОХ. ХАЈНР. ВИНАНД.

Да се горе наведени билвнц конто у свим појединим тачкама како са главним тако и с пословним књигама слаже, потврђују:

Надзорници:
СИМА ДИМИТРИЈЕВИЋ с. р.
ЈОСИФ КЛАЈНЧЕК с. р.

Испитатељи рачуна:
МАРКО ПОПОВИЋ, с. р.
ЈОВАН МУЖА, с. р.
ЈЕФТА ТЕШИЋ с. р.

ДОБИТАК И ГУБИТАК

Давање.	фор.	нов.	Примање.			фор.	нов.
Трошкови			Пренос добитка од 1872. год.			111	31
Плата чиновн. и послужитеља 5480.—			Камате од одбитковани меница		18303.88		
Станарина 825.—			„ од вађевина на ефекте		2037.13		
Белеговина, поштарина, брзојави, огласи и други трошкови 1102.—	11022	41	„ „ „ „ робу		6.23		
Намештај од 2339.86 одбијају се 10 %	233	98	„ „ „ „ непокр.		3671.50		
Тискарије од 713.13 „ „ 34⅓ %	237	72	„ „ послова што су у течају (конто корент)		34300.96		
Губитак на ефектима и потраживањима	11705	63	Различите		625.03		
Порез	4496	89	одбијају се		58944.73		
Презенц марке	2050	—	Плаћене камате на улоге	6229.64			
Остатак као добит	17937	57	Неисплаћене камате на улоге	6353.67			
			Плаћене камате на упутнице	1511.31			
			Неисплаћен камате на упутнице	272.54			
			Камате од опетованог одбитковања	25689.48			
			Различите камате	428.89	39485.53	19459	20
			Заслуга од послова у течају			23058	22
			Пристојбе			276	50
			Део добитка од вересионичке задруге			4701	46
			Добитак на новцу (металима)			77	51
	47684	20				47684	20

Нови Сад 31. децембра 1873.

Књиговодство прве бачке и обртне банке у Новоме Саду
ЈОХ. ХАЈНР. ВИНАНД.

Да се горе наведени рачун губитка и добитка у свим појединим тачкама како са главном, тако и с помоћним књигама слаже, потврђују:

Надзорници:
СИМА ДИМИТРИЈЕВИЋ с. р.
ЈОСИФ КЛАНЧЕК с. р.

Испитатељи рачуна:
МАРКО ПОПОВИЋ с. р.
ЈОВАН МУЖА с. р.
ЈЕФТА ТЕШИЋ с. р.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Горњо Товарничка срп. црк. прав. општина жели, своје цркве кулу лимом изнова покрити, зејтинско бакрено бојадисати, крст и украсе бронзирати и утврдити, зидове окречити, услед чега подузетнике позива, да се са својима исправама и са 10% пишманлука на дан 15. априла т. г. по ст. кал. код ове општине пријаве у кои ће се дан и јефтин бена дражба обдржавати.

Ближа условија могу се увек сазнати. код општине.

Из седнице главне срб. црк. прав. општине у Товарнику 24. фебруара 1874.

ПЕТАР МИЛЕШЕВИЋ, перовођа. — АДАМ ГЕОРГИЈЕВИЋ, председник. 1—3

ОГЛАС.

Мануфактурна трговина

С. МИРОСАВЉЕВИЋА

У Новом Саду 1—2

потребује једног спомоћника, једног практиканта или шегрта.

ОГЛАС.

Од стране црквено-школске општине, овим се до знања ставља да ће се 3 (15) марта 1874 у два сата по подне у општинској кући 388 јутара пашњака тако звани Окањ под аренду издавати. Сваки онај који би рад био узети има 10% положити.

У Меленци фебруара 3—3 ЦРКВЕНИ ОДБОР.

СТЕЧАЈ.

Општина восточно православна Јасеновачка и Уштичка (јербо оба парохије скупну учиону имају) отвара стечај до задњег марта на упражњено учитељско мјесто у Јасеновцу с том примедбом: учитељ мора бити православни Србин педагог, моралног поведења и извртан пјевчика, што је сведочбама доказати дужан. У дужност му спада: обучавати децу у предметима педагогичког предавања, у црквеном пјењу, као такођор обвезан је 6 школску децу у осмогласнику учити, повторителну недељну школу држати и децу у цркву приводити. Учитељу се одређује зато 300 фор. а в. слободан стан, башта и 6 фати тврди дрва.

Да би у оскудјевању учитеља таковог за школу што пре добили, дужан је конкурент непосредно на српско православно обшество своје прошеније до задњег марта по јулијанском бројању у Јасеновац послати.

По закључку правос. општине у Јасеноцу 18 фебр. 1874.

СТЕВАН НОМИНИЋ перовођа 3—3

389. ### СТЕЧАЈ.

Од стране солгабировата бачко-бодрошког жупанијског П. потиског среза, отвара се стечај на упражњено звање општинског бележника у Сентомашу које ће 1874 год. априла 28 (15) пре подне путем законо-прописаног избора обавити.

С овим звањем је скопчана годишња плата од 800 ф. а. в.

Позивају се дакле сви они, који би звање ово получити желили, да своје законо-ирописаним доказима поткрепљене молбенице, наиме пак да су бележничке строге испите с добрим успехом положили, до горе изложеног дана доленописаном солгабировату поднесу.

У Ст. Бечеју 8 марта (24 фебруара) 1874. 3—3

Властник др. Свет. Милетић. — Одговорни уредник Стеван Поповић. — Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију“

Српска народна задружна штампарија.